

6 Samenvatting en conclusies

De politieregio's Twente en Zuid-Holland Zuid hebben vanaf januari 2006 een pilot uitgevoerd voor de duur van een half jaar waarin zij bij alle geregistreerde gevallen van huiselijk geweld, het geboorteland van (groot)ouders van verdachten, daders¹ en slachtoffers hebben vastgelegd in een tijdelijk register. Het resultaat van de pilot was een geanonimiseerd bestand met dader- en slachtofferkenmerken dat door het WODC is geanalyseerd en waarover hier gerapporteerd is.

Dit onderzoek moet een bijdrage leveren aan de discussie of registratie van geboorteland van (groot)ouders van daders en slachtoffers van huiselijk geweld noodzakelijk is. De registratie kan noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de politietaak als er op basis van de registratiegegevens een meer gerichte aanpak van huiselijk geweld gerealiseerd kan worden.

Voorafgaand aan de presentatie van de uitkomsten zijn er belangrijke opmerkingen gemaakt die vooral te maken hebben met de *externe validiteit* van de resultaten. Hiermee wordt de mate waarin de resultaten kunnen worden vertaald naar de gehele populatie in Nederland bedoeld. Het gaat in dit rapport steeds over aard en omvang van bij *politie geregistreerde* incidenten van huiselijk geweld in twee politieregio's. Dit is iets anders dan de aard en omvang van huiselijk geweld in Nederland. Ook is vermeld dat op basis van het aan het WODC ter beschikking gestelde analysebestand, meervoudig dader- of slachtofferschap binnen de registratieperiode niet te bepalen is, omdat de privacy dan in het geding komt. Vanwege deze beperking kunnen er geen uitspraken worden gedaan over prevalentie van geregistreerd huiselijk geweld. Meervoudige daders tellen in de resultaten mee als meerdere individuen en niet als daders die in een relatief korte periode, meerdere keren zijn verdacht van huiselijk geweld. Vanwege deze tekortkoming is het bijvoorbeeld niet mogelijk om de daderpopulatie te relateren aan de populatieverdelingen van beide regio's.

Op grond van de uitkomsten van de analyses zijn de onderstaande onderzoeksvragen beantwoord.

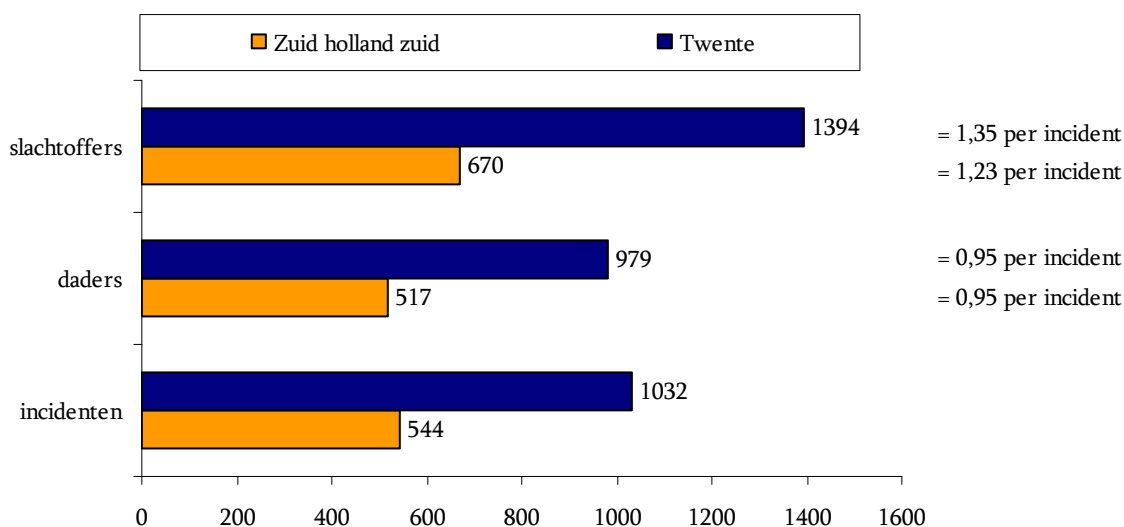
Vraag 1: Hoeveel incidenten van huiselijk geweld zijn in de registratieperiode vastgelegd in beide regio's en hoeveel autochtone en 1^e generatie allochtone daders en slachtoffers zijn gekoppeld aan deze incidenten?

Vraag 2: Hoeveel 2^e en 3^e generatie allochtone daders en slachtoffers identificeren we als we beschikken over het geboorteland van ouders en grootouders?

Vraag 3: Op welke andere kenmerken onderscheiden daders en slachtoffers van huiselijk geweld zich?

¹ In dit rapport spreken we van daders van huiselijk geweld, waar we mogelijke verdachten, verdachten en daders en bedoelen.

Figuur S1 Aantal incidenten, daders en slachtoffers van huiselijk geweld naar politieregio en het gemiddeld aantal daders en slachtoffers per incident



In de regio Twente zijn aanzienlijk meer incidenten opgenomen dan in de regio Zuid-Holland Zuid. Twente heeft de incidenten van de eerste zes maanden van 2006 verwerkt, terwijl Zuid-Holland Zuid incidenten van januari tot eind april 2006 heeft opgeleverd. Voor beide regio's geldt dat het samenstellen van de verschillende bestanden veel tijd en moeite heeft gekost. Een geautomatiseerde koppeling met GBA was bijvoorbeeld niet mogelijk en dat betekende dat geboorteland van (groot)ouders van daders en slachtoffers bijna handmatig moest worden bijgezocht en vastgelegd. Ook het verwerken van informatie uit BPS naar eenduidige en analyseerbare variabelen bleek buitengewoon arbeidsintensief. Uiteindelijk zijn er 1.576 incidenten geanalyseerd met gegevens over 1.496 daders en 2.064 slachtoffers.

6.1 Verdachten en daders

In de politieregistraties wordt het geboorteland van verdachten en daders van huiselijk geweld vastgelegd. Verdachten en daders die in het buitenland zijn geboren, zijn volgens de definitie van het CBS, 1^e generatie allochtoon en kunnen als zodanig worden herkend. Personen met tenminste één in het buitenland geboren ouder die zelf in Nederland zijn geboren, kunnen *niet* worden herkend als 2^e generatie allochtoon in de bestanden van de politie. Als nu geboorteland van (groot)ouders bekend is en wordt meegenomen in de definitie van herkomst, dan “veranderen” deze personen in de registraties van autochtoon naar 2^e (of 3^e) generatie allochtoon. Uit deze exercitie komen de volgende conclusies voort:

- Door het toevoegen van 3e generatie kenmerken (geboorteland opa's en oma's) wordt slechts een klein aantal 3^e generatie allochtone verdachten of daders geïdentificeerd.
- Het toevoegen van geboorteland van ouders zorgt voor de identificatie van een beperkt aantal verdachten en daders van de tweede generatie. Het tijdelijke register bevat gegevens van 1.496 verdachten en daders (geen unieke

personen omdat meerplegers meerdere malen meetellen). Daarvan behoren 30 verdachten en daders tot de categorie 2^e generatie westers allochtoon en 88 tot de categorie 2^e generatie niet-westers allochtoon. Het aantal 1^e generatie niet-westerse daders is bijna vier maal groter (338).

- Tweede generatie allochtonen (geboren in Nederland) komen aanzienlijk *minder* vaak voor dan 1e generatie allochtonen als verdachte of dader van huiselijk geweld. Dit geldt voor alle in dit rapport onderscheiden groepen. Deels wordt dit verklaard door het feit dat 2^e generatie allochtonen aanzienlijk jonger zijn. Driekwart (75%) van alle 2e generatie niet-westerse allochtonen (inclusief Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen en Arubanen) is jonger dan 20 jaar terwijl deze groep in de totale bevolking een aandeel van 25 procent heeft. Het is aannemelijk dat jongeren onder de twintig, minder vaak een partner en/of kinderen hebben waardoor de kans om in de politieregistratie terecht te komen als verdachte dader aanzienlijk kleiner is;
- Er zijn (in absolute zin) veel meer autochtone dan allochtone verdachten en daders van huiselijk geweld;
- Huiselijk geweld wordt vooral door *mannen* gepleegd, ruim 85 procent van de plegers in beide regio's is man. De gemiddelde leeftijd van daders is ruim 35 jaar. Antilliaanse, Arubaanse en Marokkaanse daders zijn gemiddeld jonger terwijl Turkse en Surinaamse daders gemiddeld iets ouder zijn;
- In de regio Zuid-Holland Zuid komt 66 procent van alle (dus autochtone en allochtone) geregistreerde verdachten terug als (vermoedelijke) dader van een *gewelddelict* in de registraties van de politie. In de regio Twente is dit nagenoeg 50 procent. Het percentage geregistreerde verdachten en daders dat *eerder als verdachte of dader van huiselijk geweld stond geregistreerd* is hoog. Nagenoeg driekwart (72%) van hen komt in Zuid-Holland Zuid in de vijf jaar voorafgaand aan de registratieperiode, één of meerdere keren voor in de politieregistraties als verdachte. Dit percentage is in Twente hoger (79%). Het percentage geregistreerde verdachten en daders met *antecedenten* in de vijf jaar voorafgaand aan de registratieperiode is aanzienlijk. Ruim 64 procent van de verdachten en daders in Zuid-Holland Zuid komt één of meerdere keren voor in de politieregistraties als (vermoedelijk) dader van strafbare feiten zoals diefstal, inbraak of verboden wapenbezit. Dit percentage is in Twente iets lager, ruim 45 procent.

6.2 (Vermoedelijk) slachtoffers

- Door het toevoegen van 3e generatie kenmerken (geboorteland opa's en oma's) wordt slechts een klein aantal 3^e generatie allochtone slachtoffers geïdentificeerd.
- Door het toevoegen van 2e generatie kenmerken (geboorteland vader en moeder), neemt het aantal geïdentificeerde slachtoffers van de 2^e generatie toe. Het aantal 2^e generatie slachtoffers is veel groter dan het aantal 2^e generatie *daders* van huiselijk geweld. Het tijdelijke register bevat gegevens van 2.064 slachtoffers (geen unieke personen omdat herhaald slachtoffers meerdere malen meetellen). Daarvan behoren 69 slachtoffers tot de categorie 2^e generatie westers allochtoon en 229 tot de categorie 2^e generatie niet-westers allochtoon. Het aantal 1^e generatie niet-westerse slachtoffers is 319.

- Er zijn (in absolute zin) veel meer autochtone dan allochtone slachtoffers van huiselijk geweld;
- In Zuid-Holland Zuid is 66 procent van de slachtoffers een vrouw van 18 jaar of ouder. Acht procent van alle slachtoffers is vrouw en jonger dan 18. De gemiddelde leeftijd van vrouwelijke slachtoffers in deze regio is 31,7 jaar. Ook bij mannelijke slachtoffers is het merendeel 18 jaar of ouder (16 procent). De gemiddelde leeftijd van mannelijke slachtoffers in Zuid-Holland Zuid is 30,0 jaar. In Twente is iets meer dan de helft (55%) van de slachtoffers vrouw van 18 jaar of ouder. Veertien procent van alle slachtoffers is vrouw en jonger dan 18 jaar. De gemiddelde leeftijd van vrouwelijke slachtoffers in Twente is 30,1 jaar. Ook bij mannelijke slachtoffers is het merendeel 18 jaar of ouder (14 %), het percentage mannelijke slachtoffers jonger dan 13 jaar komt daar echter dicht bij in de buurt (8%). Dit is terug te zien in de gemiddelde leeftijd van mannelijke slachtoffers, die is met 24,6 jaar aanzienlijk lager in de regio Twente dan in de regio Zuid-Holland Zuid.
- Er ontstaat een aantal interessante inzichten door toevoeging van het geboorteland van ouders van slachtoffers. Op basis van alleen het geboorteland van het slachtoffer lijkt het alsof Marokkaanse, Antilliaanse, Surinaamse en Turkse jongens en meisjes tot 18 jaar niet of nauwelijks voorkomen. Op basis van de gegevens die de politie normaliter ter beschikking heeft (alleen geboorteland slachtoffer), zou men in het duister tasten als het gaat om slachtofferschap van 2e generatie allochtone kinderen (die staan nu immers als autochtoon in de registraties). Wordt nu geboorteland van de ouders toegevoegd, dan worden 2e generatie allochtonen wel herkend als slachtoffer. Vergelijken we de cijfers van Zuid-Holland Zuid met Twente, dan valt op dat kinderen tot 18 jaar in de laatstgenoemde regio vaker voorkomen in de registraties dan in Zuid-Holland Zuid.
- Herhaald slachtofferschap in Zuid-Holland Zuid is lager dan in Twente (57 t.o.v. 70%).
- Er is sprake van aanzienlijke verschillen tussen beide regio's en de vraag is of dit komt door registratieverschillen tussen beide regio's of door daadwerkelijke verschillen in de populatie geregistreerde slachtoffer.

6.3 Daders en slachtoffers

- Door verdachten en daders aan slachtoffers te relateren, kan worden bepaald in hoeverre huiselijk geweld vooral binnen de eigen herkomstgroep wordt gepleegd. Op basis van alleen geboorteland van het slachtoffer lijkt het alsof hier geen sprake van is. Van de incidenten gepleegd door allochtone daders, is de helft tot driekwart van de slachtoffers autochtoon. Wordt vervolgens geboorteland van de ouders toegevoegd aan de definitie (1^e+2^e generatie) dan daalt dit percentage aanzienlijk. Het percentage geweld binnen de eigen herkomstgroep neemt sterk toe. Er is sprake van aanzienlijke verschillen tussen beide regio's. In Zuid-Holland Zuid is huiselijk geweld binnen de eigen herkomstgroep prominenter aanwezig dan in Twente.

Vraag 4: Vormen 2^e en 3^e generatie allochtone verdachten, daders en slachtoffers van huiselijk geweld een dermate grote of specifieke groep dat precisering van de aanpak van huiselijk geweld noodzakelijk is op dit punt?

Gaan we uit van inzichten over verdachten en daders van huiselijk geweld, dan zou het registreren op geboorteland van ouders op grond van de onderzoeksresultaten niet noodzakelijk zijn. Het aantal 2^e generatie allochtone verdachten en daders dat wordt geïdentificeerd na toevoeging van het geboorteland van ouders is vrij klein. Wel dient in deze overweging meegenomen te worden dat de gemiddelde leeftijd van 2^e generatie niet-westerse allochtonen laag is (14 jaar). Driekwart van deze groep is jonger dan 20 jaar en een groot deel heeft vermoedelijk nog geen partner of kinderen. De mogelijkheid bestaat dat het geconstateerde verschil tussen de 1^e en 2^e generatie over 5 à 10 jaar niet meer bestaat maar, om deze veronderstelling te toetsen dient dit onderzoek binnen enkele jaren opnieuw te worden uitgevoerd.

Gaan we uit van inzichten over slachtoffers van huiselijk geweld, dan zou het registreren van het geboorteland van ouders meer noodzakelijk zijn. Allereerst is het aantal 2^e generatie allochtone slachtoffers dat wordt geïdentificeerd na toevoeging van het geboorteland van ouders groter dan het aantal 2^e generatie allochtone verdachten en daders. Daarnaast blijkt na toevoeging van dit kenmerk dat allochtone kinderen van de 2^e generatie ook als slachtoffer van huiselijk geweld worden herkend. Tenslotte maakt de beschikbaarheid van het geboorteland van de ouders duidelijk dat er vaak sprake is van huiselijk geweld binnen de eigen herkomstgroep. Op basis van de gegevens die thans beschikbaar zijn bij de politie zijn al deze inzichten niet te genereren.

We kunnen stellen dat de inzichten die zijn gegenereerd d.m.v. deze pilots nuttig kunnen zijn t.b.v. de precisering van de aanpak van huiselijk geweld. Het lijkt echter verstandiger om het onderhavige onderzoek periodiek te herhalen dan over te gaan tot het permanent en landelijk registreren van het geboorteland van (groot)ouders. In de concluderende paragraaf komen we hier op terug.

Vraag 5: Wegen extra verkregen inzichten op tegen de kosten die gemaakt zijn om tot de koppeling van herkomst (groot)ouder te komen?

De vraag is of de inspanningen die zijn gedaan om de pilots tot een goed einde te brengen, opwegen tegen de kennis die is gegenereerd. We moeten concluderen dat het opzetten van het tijdelijk register en het relateren van het geboorteland van (groot)ouders arbeidsintensief is geweest. De aanmaak van het tijdelijke register bracht extra personele kosten met zich mee, maar het aantal verwerkte incidenten van huiselijk geweld bleef achter bij de verwachtingen. Zo is het in de politieregio Zuid-Holland Zuid niet gelukt om de incidenten van een half jaar te verwerken ondanks het feit dat er veel meer inspanningen zijn gepleegd dan beoogd voorafgaand aan de pilots. Het is dan ook aannemelijk dat het landelijk en permanent bijzoeken van geboorteland van (groot)ouders bij alle geregistreerde gevallen van huiselijk geweld hoge kosten en extra administratieve belasting van de politie met zich mee zal brengen.

Vraag 6: Is er behoefte aan additioneel onderzoek ter verklaring van de gevonden resultaten?

Om meerdere redenen is bijkomend onderzoek wenselijk. In de eerste plaats omdat dit onderzoek een aantal zwakheden blootlegt. Mocht dit onderzoek worden herhaald, dan is het essentieel dat door de politie (of door de onder-

zoekers) kan worden ontdebeld op verdachten, daders en slachtoffers, die meerdere malen voorkomen binnen de registratieperiode. Alleen dan kan de prevalentie van geregistreerd huiselijk geweld worden bepaald. Dit dient vooraf goed te worden vastgelegd in het privacyreglement.

Verder is in dit rapport een andere interessante kwestie aan de orde gekomen die vraagt om aanvullend onderzoek. In hoofdstuk 3 is geconcludeerd dat 17 procent van alle in het tijdelijk register opgenomen verdachten en daders niet in de politieregistraties is terug te vinden (first offender, althans volgens de registraties). De rest (83%) is op een of andere manier bekend bij de politie in de vijf jaar voorafgaand aan de registratieperiode. Ruim 59 procent van de huiselijk geweldplegers wordt verdacht van geweldpleging of van andere delicten (generalisten). Het percentage daders dat bij herhaling huiselijk geweld pleegt maar verder een blanco strafblad heeft, is 24 procent (specialisten).

Of de bovengenoemde indeling kan bijdragen aan de precisering van de aanpak van huiselijk geweld of nog verder moet worden verfijnd, kan op basis van dit onderzoek niet worden vastgesteld. Hiervoor is specifiek onderzoek nodig. Wellicht moet de indeling nog fijnmaziger. We zagen immers dat drugsgerelateerde delicten en alcoholmisbruik regelmatig worden vermeld in de casusbeschrijvingen. Ook is bekend dat psychische problemen een rol spelen ter verklaring van de prevalentie van huiselijk geweld.

6.4 Conclusies

Is het noodzakelijk om het geboorteland van (groot)ouders van verdachten, daders en slachtoffers van huiselijk geweld op landelijk niveau vast te leggen in de registratiesystemen van de politie?

Op basis van de resultaten van dit onderzoek is het gerechtvaardigd om te stellen dat landelijke registratie *niet* noodzakelijk is. Hieraan ligt de onderstaande redenering ten grondslag.

1. De noodzakelijkheid van registratie t.b.v. de bepaling van trends in aard en omvang

Op zichzelf zijn de gepresenteerde inzichten nuttig. Ze zijn echter ook statisch, dat wil zeggen dat de gegevens slechts *geaggregeerd* over een bepaalde periode, inzichtelijk maken hoe verdachten, daders en slachtoffers zijn verdeeld naar geboorteland.

In dit rapport is duidelijk geworden dat het aantal bij de politie bekende 2^e generatie allochtone verdachten en daders beperkt is. Dit wordt deels verklaard door de gemiddelde leeftijd van deze groep (14 jaar). De mogelijkheid bestaat dat deze groep over een aantal jaren vaker zal worden geregistreerd als verdachte of dader van huiselijk geweld. Naarmate deze groep ouder wordt en een groter deel aan gezinsvorming gaat doen, neemt de kans op huiselijk geweld immers toe. Het periodiek controleren van deze mogelijke trend is daarom noodzakelijk. Voor het volgen van de trend is landelijke registratie echter *niet* nodig.

Voor het monitoren van het aantal 2^e generatie allochtone verdachten en daders van huiselijk geweld in de tijd is het periodiek herhalen van het onderhavige onderzoek voldoende. De landelijke registratie van het geboorteland van de ouders van verdachten, daders en slachtoffers is hiervoor *niet* noodzakelijk. Herhaling van dit onderzoek in 2009 is aanbevelenswaardig.

2. Noodzakelijkheid van registratie t.b.v. precisering van de aanpak

Ook hier geldt dat voor het preciseren van de aanpak van huiselijk geweld op basis van geaggregeerde gegevens geen landelijk registratiesysteem nodig is. Deze gegevens kunnen ook worden bepaald door herhaling van dit onderzoek (zie punt 1).

De redenering wordt anders als het 2^e generatie kenmerk noodzakelijk is voor de aanpak van huiselijk geweld op *individueel niveau*. Hiermee wordt bijvoorbeeld bedoeld dat de herkomst van de ouders van belang is voor de vroegherkenning van huiselijk geweld of de doorverwijzing naar een bepaald dader- of slachtofferprogramma. Zo verwijst de politie zowel plegers als slachtoffers van huiselijk geweld actief door naar de hulpverlening. Ook wordt waarschijnlijk volgend jaar de Wet tijdelijk huisverbod van kracht waardoor de politie een extra instrument in handen heeft waarmee zij, nog voordat een strafbaar feit heeft plaatsgevonden, een pleger een huisverbod kan opleggen van tien dagen.

Dat het 2^e generatie kenmerk van belang is om op dader- of slachtofferniveau de juiste keuzes te maken, is allerm minst vast komen te staan in dit onderzoek. Naast het beperkte aantal daders van de 2^e generatie dat is geïdentificeerd, is er ook sprake van grote verschillen tussen beide regio's. Dit zou betekenen dat een op 2e generatie afgestemde aanpak van huiselijk geweld voor iedere politieregio opnieuw moet worden bepaald en de aanpak sterk gesegmenteerd raakt. Wel is in dit onderzoek een ander kenmerk gedetecteerd dat mogelijk belangrijk is voor de aanpak van huiselijk geweld op individueel niveau, namelijk de antecedenten van verdachten en daders.

3. Antecedenten van verdachten en daders t.b.v. de precisering van de aanpak

Eerder is geconcludeerd dat 17 procent van alle in het tijdelijk register opgenomen verdachten en daders niet in de politieregistraties is terug te vinden (first offender, althans volgens de registraties). De rest (83%) is op een of andere manier bekend bij de politie in de vijf jaar voorafgaand aan de registratieperiode.

Voor de aanpak van huiselijk geweld op incidentniveau is deze kennis relevant. De wetenschap dat een verdachte bijvoorbeeld bekend staat als geweldpleger, of als recidivist verdient een plek in de vroegherkenning van huiselijk geweld, de hulpverlening aan dader en slachtoffer maar bijvoorbeeld ook in de keuze om al dan niet een huisverbod op te leggen. Zo wordt in het risicotaxatie-instrument huiselijk geweld dat is ontwikkeld t.b.v. de politie en op basis waarvan kan worden bepaald of een huisverbod moet worden opgelegd, globaal ingegaan op antecedenten. Verdere precisering van de aanpak van huiselijk geweld op basis van antecedenten ligt echter voor de hand, niet in de laatste plaats omdat deze gegevens reeds aanwezig zijn in de registraties van de politie. Wel dient daarbij opgemerkt te worden dat het verstandig is om ook te kijken naar de incidentbeschrijvingen in de registraties. In dit rapport constateerden we immers dat de

incidentcodes die worden gebruikt t.b.v. de categorisering van huiselijk geweld slechts een deel van de problematiek belichten of algemeen van aard zijn.

De bovenstaande redenering doet vermoeden dat er een keuze gemaakt moet worden tussen het registreren van land van herkomst van ouders van daders en slachtoffers van huiselijk geweld of het verder verfijnen van antecedentenkenmerken. Dit is *niet* het geval. Wat hier bedoeld wordt is dat met het verder ontwikkelen van instrumenten op basis van reeds bekende kenmerken (zoals eerder strafbaar gedrag) een eenduidiger aanpak van huiselijk geweld kan worden gerealiseerd. Het landelijk registreren van 2^e generatie kenmerken is arbeidsintensief en duur en de mogelijkheid om trends op het gebied van huiselijk geweld en 2^e generatie allochtonen te monitoren kan door herhaling van dit onderzoek worden gewaarborgd. Registratie van geboorteland van ouders van daders en slachtoffers van huiselijk geweld t.b.v. de precisering van de aanpak is op dit moment *niet* noodzakelijk, maar het is wel van belang dat dit onderzoek herhaald wordt.